

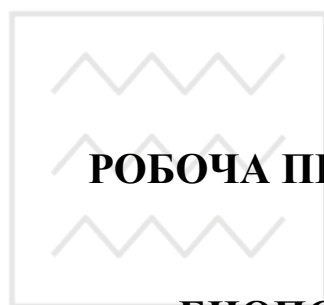

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра суспільних дисциплін

„ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи
_____ О.А. Лагоднюк
„_____” _____ 2018 р.

07-03- 73

Національний університет
водного господарства
та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ЕНОПСИХОЛОГІЯ ТА ЕТНОПЕДАГОГІКА

Ethnopsychology and ethnopedagogy

для здобувачів вищої освіти І (бакалаврського) освітнього рівня
спеціальності 053 Психологія

Рівне – 2018

07-03-73 Робоча програма навчальної дисципліни «Етнопсихологія та етнопедагогіка» для студентів спеціальності 053 «Психологія» – Рівне: НУВГП, 2018. – 18 с.

Розробник: Сокаль В.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільних дисциплін
Протокол від _____ 2018 р. № 1

Зав. кафедри суспільних дисциплін

«__» вересня 2018 року

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Ю.П.Олексін

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності 053 Психологія

Протокол № _____ від «__» _____ 2018 р.

Голова науково-методичної комісії _____

Ю.П.Олексін

«__» _____ 2018 року

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Етнопсихологія та етнопедагогіка» розроблена на основі освітньої програми «Психологія» тимчасового стандарту вищої освіти та навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) освітнім рівнем вищої освіти спеціальності 053 «Психологія». Вивченню дисципліни передують отримання компетентностей з таких дисциплін, як «Педагогіка», «Соціальна педагогіка», «Загальна психологія», «Антропологія». Знання та навички з навчальної дисципліни «Етнопсихологія та етнопедагогіка» допоможуть оволодіти такими компетентностями як засвоєння наукових та культурних досягнень світової цивілізації у відношенні до різних культур, релігії, прав народів, ідей збереження миру, загальнолюдських цінностей; критично оцінювати політичні, економічні та інші події і явища.

Анотація

Навчальна програма дисципліни «Етнопсихологія та етнопедагогіка» розроблена відповідно до структури та змісту навчальних посібників, які рекомендовано для студентів вищих навчальних закладів. Курс «Етнопсихологія та етнопедагогіка» належить до циклу гуманітарних дисциплін, пов'язаних з етнічним самовизначенням особистості, формування почуття патріотизму, толерантності, морально-етичних норм поведінки особистості у сім'ї та суспільстві.

Дисципліна «Етнопсихологія та етнопедагогіка» важливим є курсом психолого-педагогічного циклу, який вчить студентів розуміти закономірності родинної та народної педагогіки, особливостей національного менталітету та його вплив на формування особистості, використовувати народний досвід для підвищення рівня духовності, відродження народних традицій у системі виховання. Вивчення теоретичного матеріалу супроводжується практичними заняттями, тренінгами, відеоматеріалами.

Ключові слова: етнопсихологія, психологія, національний менталітет, педагогіка, етнопедагогіка, традиції, звичаї, народне виховання, козацька педагогіка, родинна педагогіка.

Abstract

The curriculum of the discipline is "Ethnopsychology and ethnopedagogy developed" in accordance with the structure and content of the teaching aids that are recommended for students of higher educational institutions. The course "Ethnopsychology and ethnopedagogy" belongs to the cycle of humanitarian disciplines related to the ethnic self-determination of the individual, the formation of a sense of patriotism, tolerance, moral and ethical norms of behavior in the family and society.

The discipline "Ethnopsychology and ethnopedagogy" belongs to an important course in the psychological and pedagogical cycle, which teaches students to understand the laws of family and people's pedagogy, the features of the national mentality and its influence on the formation of the personality, to use the people's experience to raise the level of spirituality, the revival of folk traditions in the

education system. Study of theoretical material is accompanied by practical classes, trainings, video materials.

Key words: ethnopsychology, psychology, national mentality, pedagogy, ethnopedagogy, traditions, customs, folk education, cossack pedagogy, family pedagogy.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 053 Психологія	Нормативна	
Модулів – 2		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		3 - й	3- й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		5 - й	5 - й
		Лекції	
		24 год.	2 год.
		Семінарські	
		22год.	8 год.
	Лабораторні		
- год.	-		
Самостійна робота			
74 год.	110 год.		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 4 СРС – 4	Рівень вищої освіти: бакалаврський	Вид контролю – екзамен	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 30 % до 60 %;

для заочної форми навчання - 7 % до 93 %;

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Вивчення дисципліни «Етнопсихологія та етнопедагогіка» передбачає підготовку національної еліти, яка здатна оволодіти освітньо-світоглядною парадигмою гуманітаризації, гуманізації і демократизації вищої освіти, забезпечує всебічний розвиток особистості викладача і студента ВНЗ.

Для успішного здійснення професійної психолого-педагогічної діяльності необхідними є знання з народної психології та дидактики та педагогічної деонтології, володіння професійними та психолого-педагогічними компетенціями.

Метою вивчення навчальної дисципліни розкрити закономірності розвитку етнопсихології та етнопедагогіки, засвоїти основні поняття української етнопедагогіки, проаналізувати походження та становлення українського етносу, особливості процесу формування і відродження дисципліни в умовах незалежності України. Підкреслити роль курсу в науковій та професійній підготовці студентів відповідно до державних та європейських стандартів, потреб суспільства; розроблення на цій основі підходів щодо удосконалення психолого-педагогічної підготовки студентів

Навчальна програма дисципліни «Етнопсихологія та етнопедагогіка» викладається для студентів, які навчаються за освітнім рівнем бакалавр.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- визначення етапів розвитку етнопсихології та етнопедагогіки;
- аналіз процесів формування національного менталітету українців;
- самостійна діяльності з питань дослідження розвитку української етнопсихології та етнопедагогіки;
- підвищення рівня власної морально-етичної культури;
- розкриття ролі народної педагогіки у розвитку національної системи освіти;
- визначення перспектив розвитку етнопсихології та етнопедагогіки в демократичному суспільстві, як педагогіки національного розвитку;
- розкрити роль народної педагогіки в подальшому розвитку наукової педагогічної теорії і практики, що є надійним орієнтиром у створенні виховної системи, адекватної потребам українського державотворення й формування високоосвічених, духовно багатих і морально-стійких особистостей, гідних громадян демократичної європейської держави
- використання народного виховного досвіду для підвищення рівня духовності, відродження народних традицій у системі виховання.

Згідно з вимогами державних стандартів щодо вищої освіти, студент, вивчаючи дисципліну «Етнопсихологія та етнопедагогіка», повинен **знати:**

- основний зміст етнопсихології та етнопедагогіки;
- сутність і закономірності етнопедагогіки;
- особливості українського народного виховання;
- основні принципи, засоби і методи народного виховання;
- складові народної педагогіки,

- становлення системи української національної освіти.

уміти:

- визначати основні категоріями етнопсихології та етнопедagogіки, застосовувати їх при виконанні теоретичних і практичних завдань;
- аналізувати політику Української держави щодо розвитку освіти в історичній ретроспективі та в національному аспекті.
- виокремлювати принципи національної освіти, завдання навчальних закладів;
- добирати приклади психолого-педагогічних ситуацій з національного виховання, що зорієнтовані на формування гуманістичних почуттів особистості.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Етнопсихологія.

Тема 1. Етнопсихологія як наука. Поняття етносу. Сучасне розуміння сучасної етнопсихології. Історія розвитку етнопсихології. Функції етнопсихології. Основні напрямки етнопсихологічних досліджень.

Тема 2. Етнопсихологічні аспекти особистості. Поняття та етапи становлення етнічної ідентичності. Вплив соціального контексту на формування етнічної ідентичності. Стратегії підтримання етнічної ідентичності. Проблема зміни етнічної ідентичності. Модель двох вимірів етнічної ідентичності. Архетипність. Ментальність. Національний характер. Етнічна свідомість.

Тема 3. Етнокультурна варіативність соціалізації. Соціалізація, інкультурація, культурна трансмісія. Порівняльно-культурне вивчення соціалізації. Етнографія дитинства. Методи дослідження соціалізації. Перехід до світу дорослих. Національна специфіка мовленнєвого спілкування як об'єкт наукового дослідження. Класифікація національно-культурних чинників спілкування. Етнічні відмінності у мовленнєвому спілкуванні. Психолінгвістика.

Тема 4. Психологія міжетнічних відносин. Поняття міжетнічної взаємодії. Основні типи та етапи розвитку міжетнічних відносин. Етноцентризм як механізм міжгрупового сприймання. Поняття про етностереотипи і стереотипізацію. Властивості етностереотипів. Соціальна каузальна атрибуція.

Тема 5. Етнічні конфлікти: чинники виникнення та шляхи врегулювання. Поняття і форми етнічних конфліктів. Теорії виникнення етнічних конфліктів. Види і стадії етнічних конфліктів. Чинники та шляхи врегулювання етнічних конфліктів.

Тема 6. Адаптація до нового культурного середовища. Адаптація, аккультурація і пристосування. Значення міжкультурної адаптації. Культурний шок і етапи міжкультурної адаптації. Чинники адаптації до нового культурного середовища. Наслідки міжкультурної взаємодії для індивіда та груп.

Змістовий модуль 2. Етнопедагогіка

Тема 1. Етнопедагогіка як наука. Історія розвитку української етнопедагогіки. Витоки української народної педагогіки. Виховний ідеал українського народу. Складові виховання в українській етнопедагогіці. Ідеї народного виховання у творчості українських письменників. Напрямки народного виховання.

Тема 2. Родинна педагогіка. Розвиток і формування української сім'ї. Традиції сімейного виховання. Родина і родовід. Роль батьків у виховання дітей. Традиційні погляди українського народу на виховання молоді. Вплив національного менталітету на виховання особистості. Педагогічна деонтологія. Моральне виховання дітей у сім'ї. Формування педагогічної культури батьків.

Тема 3. Українська козацька педагогіка. Основні етапи розвитку українського козацтва. Козацький характер і вольова сфера. Виховання у молоді фізичної і психологічної культури козаків. Виховання у молоді козацьких чеснот, сили і духу. Педагогіка народного календаря. Народні ігри. Символи України. Країнознавство.

Тема 4. Український фольклор. Малі жанри українського фольклору. Колісанки і забавлянки. Види українських казок. Українські обрядові пісні. Народні свята, традиції і обряди. Українські народні ігри. Особливості святкування сезонних свят. Різдвяні свята. Великдень. Залучення молоді до сезонних робіт.

Тема 5. Народні промисли і ремесла. Писанкарство. Вишивка. Бондарство. Плетіння. Бджілярство. Національне мистецтво та театр. Народна метеорологія. Народна медицина і лікарські рослини.

Тема 6. Побут населення України. Українська національна іграшка. Національний одяг українців. Українська хата та обійстя. Традиційні обереги в українській родині. Символи України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем змістових модулів	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	Лек	практ	лаб	с.р.	Усього	Лекц	практ	лаб	с.р.
Змістовий модуль 1. Народна педагогіка										
Тема 1 Етнопсихологія як наука	10	2	2		8	10	2	-		8
Тема 2. Етнопсихологічні аспекти особистості.	10	2	2		6	10		2		8
Тема 3 Етнокультурна варіативність соціалізації.	10	2	2		6	10				10
Тема 4. Психологія міжетнічних відносин.	10	2	2		6	10		2		8
Тема 5. Етнічні конфлікти: чинники виникнення та шляхи врегулювання.	10	2	2		6	10				10
Тема 6. Адаптація до нового культурного середовища.	10	2	2		6	10				10
Змістовий модуль 2. Традиції та звичаї українців										
Тема 1. Етнопедагогіка як наука	10	2			8	10				10
Тема 2. Родинна педагогіка	10	2	2		6	10		2		8
Тема 3. Козацька педагогіка	10	2	2		6	10				10
Тема 4. Український фольклор.	10	2	2		6	10				10
Тема 5. Народні промисли і ремесла	10	2	2		6	10		2		8
Тема 6. Побут населення України	10	2	2		6				-	8
Усього годин	120	24	22		74	90	2	8	-	110

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Етнопсихологія як наука	2
2.	Етнопсихологічні аспекти особистості.	2/2
3.	Етнокультурна варіативність соціалізації.	2
4.	Психологія міжетнічних відносин.	2/2
5.	Етнічні конфлікти: чинники виникнення та шляхи врегулювання.	2
6.	Адаптація до нового культурного середовища.	2
7.	Родинна педагогіка.	2/2
8.	Козацька педагогіка	2
9.	Український фольклор	2/
10.	Народні промисли і ремесла	2/2
11.	Побут населення України	2/2
	Разом	22/8

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 15/2 год.

Підготовка до контрольних заходів – 18/18 год.

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях – 27 /60год.

6.1. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	К-сть годин	
		денна	заочна
1.	Етнічні відмінності українського виховання	2	6
2.	Роль звичаїв і традицій у сімейному вихованні	3	6
3.	Релігійні вірування і звичаї	3	6
4.	Народна метеорологія	3	6
5.	Народні засоби лічби	3	6
6.	Сімейні звичаї та традиції	3	6
7.	Державні символи	3	6
8.	Моральне виховання дітей у сім'ї	3	6
9.	Українське народознавство	2	6
10.	Українське мистецтво та його вплив на виховання дітей	2	6
	Разом	27	60

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Етнопсихологія та етнопедагогіка» використовуються пояснювально-ілюстративні методи використанням мультимедійних презентацій та проблемні методи навчання із застосуванням:

- розв’язання проблемних завдань;
- виконання індивідуальних психологічних досліджень;
- тестових завдань;
- прийомів рольової гри;
- тренінги;
- доповідей та повідомлень;
- активізації самостійного вивчення студентами літератури;
- навчальних дискусій.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни «Етнопсихологія та етнопедагогіка» проводиться в письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих). Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним

відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Екзамен	Всього	
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	100	
30						30								
60												40		

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90–100	відмінно
82–89	добре
74–81	
64–73	задовільно
60–63	
35–59	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Етнопсихологія та етнопедagogіка» включає:

1. Конспект лекцій на паперових носіях.
2. Конспект лекцій на електронних носіях.
3. Нормативні документи Міністерства освіти і науки України.
4. Мультимедійні презентації до тем дисципліни «Етнопедagogіка».
5. Роздавальний матеріал до семінарських занять.

11. Рекомендована література

Базова

1. Генеза етнопсихології в Україні XIX століття: історико-етнологічний аспект / Микола Балагутрак. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2007. 224 с.

2. Павленко В. М., Таглін С. О. Етнопсихологія. К., 1999.

3. Українська етнопсихологія: історія, розвиток, персоналії: монографія / Н. М. Семенів; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів: Ліга-Прес, 2013. 199 с. Бібліогр.: С. 179-198.

4. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка родинного виховання: Навч. посіб. - К.: Знання, 2006. - 324 с. Лозко Г. Українське народознавство. Видання п'яте, доповнене та перероблене. Гриф МОН України. Тернопіль: Мандрівець, 2014.

5. Мосіяшенко В. А. Українська етнопедогогіка / В.А. Мосіяшенко. Навч. Посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. 176 с. <http://krempepdoshk.at.ua/load/dodatkova>.

6. Савченко О.В., Співак Л.М. Етнопсихологія. / О.В. Савченко, Л.М. Співак. Київ: Каравелла, 2011. 263 с.

Допоміжна

1. Васякович Г.П., Черніков, П. І. Етнопедогогіка і морально-естетичне виховання учнів [Текст]: методичний посібник / Г.П. Васякович, П.І. Черніков. – Чернігів: Редакційно-видавничий відділ управління по пресі, 1994. 24 с.

2. Ващенко Г. Виховний ідеал : Підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків / Г. Ващенко. Полтава: [б.в.], 1994. 190 с.

3. Кочубей А. В. Народознавство для студентів інженерних спеціальностей ВНЗ: навч.- метод. посіб. / А. В. Кочубей. Рівне: НУВГП, 2009. 148 с.

4. Лисенко Н.В., Лаппо, В.В. Етнопедогогіка [Текст]: навчально-методичний посібник / Н.В.Лисенко, В.В. Лаппо. Івано-Франківськ: Плай, 2003. 85 с.

5. Мосіяшенко В. А. Українська етнопедогогіка : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. А. Мосіяшенко. Суми : ВТД "Унів. кн.", 2005. 174 с.

6. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання / В.Л.Омеляненко, А.І. Кузьмінський. Навчальний посібник. К.: Знання, 2008. 415 с.

7. М. Пірен. Етнопсихологія // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. с.247 ISBN 978-966-611-818-2

8. Стельмахович М.Г. Народне дитинознавство / М.Г. Стельмахович. К.: Знання, УРСР, 1991. 48 с.

Сявавко Е.І. Українська етнопедогогіка в її історичному розвитку / Е.І. Сявавко. К.: Наукова думка. 1974. 152 с.

8. Чапа М.-Л. А. Етнопсихологічний вимір цивілізаційного поступу: монографія. К., 2008. ISBN 978-966-944-126-6.

Чапа М.-Л. А. Етнопсихологічний дискурс глобалізації: монографія. К., 2013. ISBN 978-966-189-220-9.

12. Інтернет ресурси

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. RL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 02.09.2018).

2. Мала енциклопедія етнодержавознавства. Національна академія наук України. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Під редакцією академіка УАПН Ю. І. Римаренка. - К.: Генеза. Довіра, 1996. URL: <http://www.twirpx.com/file/2122159/>.
3. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75). URL: http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php (дата звернення 02.09.2018).
4. Цифровий репозиторій НУВГП. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/view/shufr/>

